FOLKTINGET

Riksdagens grundlagsutskott

Ärende: RP 13/2025 rd Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om en reform av statens regionförvaltning

Hänv: Skriftligt sakkunnigyttrande till grundlagsutskottets möte 6.5.2025

Svenska Finlands folkting tackar för möjligheten att lämna ett sakkunnigyttrande om regeringens proposition till grundlagsutskottet. Folktinget tar ställning till propositionen i enlighet med sitt lagstadgade uppdrag (lag om Svenska Finlands folkting 1331/2003).

Reformen av statens regionförvaltning utgör en mycket omfattande helhet, vars syfte är att stärka och förenhetliga tillstånds- och tillsynspraxisen oavsett område och att effektivisera tillståndsprocesserna. Genom reformen inrättas ett riksomfattande ämbetsverk, Tillstånds- och tillsynsverket, och tio livskraftscentraler. Reformen har en stor betydelse för förverkligandet av språkliga rättigheter och det är därför motiverat att särskilt ta ställning till förslagen med avseende på finsk- och svenskspråkiga personers rätt till likvärdiga tjänster på sitt eget språk.

Grundläggande språkliga rättigheter och administrativ indelning

Vid omorganiseringar av förvaltningen är centrala bestämmelser i grundlagen rätten till eget språk i 17 § 2 mom. och den administrativa indelningen i 122 § 1 mom.

Enligt 17 § 2 mom. ska vars och ens rätt att hos domstol och andra myndigheter i egen sak använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, samt att få expeditioner på detta språk tryggas genom lag. Det allmänna ska tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samhälleliga behov enligt lika grunder.

Grundlagens 17 § förutsätter vid sidan av den formellt jämlika behandlingen av språken även att den faktiska jämlikheten mellan den finskspråkiga och svenskspråkiga befolkningen tryggas, bland annat när samhällelig service organiseras.

Enligt 122 § 1 mom. ska en indelning i sinsemellan förenliga områden eftersträvas när förvaltningen organiseras, så att den finsk- och svenskspråkiga befolkningens möjligheter att erhålla tjänster på det egna språket tillgodoses enligt lika grunder.

Grundlagspropositionen framhåller vikten av att de grundläggande språkliga rättigheterna i grundlagens 17 § tillgodoses när förvaltningen organiseras och att den finskspråkiga och svenskspråkiga befolkningen tillförsäkras lika möjligheter att få tjänster på sitt eget språk.

Folktinget hänvisar till att grundlagsutskottet i sin bedömning av 122 § konstaterar att de språkliga förhållandena också kan innebära sådana särskilda skäl som medger avvikelser från i sig förenliga områdesindelningar (GrUB 10/1998 rd).

Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepraxis framhållit att det måste tas hänsyn till de språkliga rättigheterna när administrativa reformer bereds. En övergripande bedömning av de språkliga konsekvenserna är ett måste, särskilt när de administrativa omläggningarna påverkar språkgruppernas faktiska möjligheter att få tjänster på sitt eget språk. Om en administrativt fungerande områdesindelning kan definieras på flera alternativa sätt, förutsätter skyldigheten att tillgodose de grundläggande rättigheterna att man väljer det alternativ som bäst tillgodoser de grundläggande språkliga rättigheterna.

Justitiekanslern i statsrådet konstaterade i sitt beslut om de grundläggande språkliga rättigheterna vid revideringen av regionförvaltningen 2009 att skyldigheten att trygga de grundläggande rättigheterna innebär att de språkliga rättigheterna har en särställning bland de faktorer som påverkar ett beslut om en regional indelning. Synpunkter som baseras på administrativ ändamålsenlighet eller ekonomiska argument kan inte tillmätas samma vikt vid bedömningen (30.10.2009, OKV/1370/1/2009).

Folktinget kommenterar i det följande enskilda förslag i propositionen.

Lagförslaget om Tillstånds- och tillsynsverket

Enligt propositionen inrättas ett sektorsöverskridande ämbetsverk, Tillstånds- och tillsynsverket, som har riksomfattande behörighet och därmed är tvåspråkigt i hela landet. I den nya organisationen ska både verkets avdelningar och verksamhetsenheter ha riksomfattande funktioner och därmed vara tvåspråkiga. Verket har inte separata regionala strukturer som definieras på författningsnivå.

Staten kan ha regionala och lokala myndigheter utöver de enheter som hör till centralförvaltningen. De allmänna grunderna för statsförvaltningens organ regleras genom lag enligt 119 § 2 mom. i grundlagen. Grunderna för statens region- och lokalförvaltning ska likaså bestämmas genom lag. I övrigt kan bestämmelser om statsförvaltningens enheter utfärdas genom förordning. Enligt 122 § 1 mom. i grundlagen ska en indelning i sinsemellan förenliga områden eftersträvas när förvaltningen organiseras, så att den finsk- och svenskspråkiga befolkningens möjligheter att erhålla tjänster på det egna språket tillgodoses enligt lika grunder.

Folktinget hänvisar till att grundlagsutskottet i sitt utlåtande om den tidigare reformen av statens regionförvaltning konstaterade att det är viktigt att göra en grundlig bedömning av hur olika tänkbara områdesindelningar tillgodoser den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningens faktiska möjligheter att få tjänster på sitt eget språk i enlighet med grundlagens krav (GrUU 21/2009 rd).

Enligt förslaget ska Tillstånds- och tillsynsverket följaktligen inte ha separata regionala strukturer som definieras på författningsnivå och därmed inte en regional indelning i förvaltningsområden. Till följd av detta är det inte heller möjligt att göra en sådan bedömning av olika områdesindelningar som förutsätts i 122 § 1 mom. i grundlagen och i

grundlagsutskottets utlåtande. Folktinget ser det därför som viktigt att grundlagsutskottet bedömer förslaget om avsaknaden av separata regionala strukturer utifrån bestämmelserna i 119 § 2 mom. och 122 § 1 mom. i grundlagen.

Enligt propositionen ska den regionala närvaron och kapaciteten tryggas med utgångspunkt i samarbetsområdena för social- och hälsovården. Avsikten är till följd av detta att landskapet Mellersta Österbotten med Karleby ingår i Norra Finlands samarbetsområde. Det anges emellertid att Karleby som tvåspråkig kommun ska höra till ett tvåspråkigt område i eventuella regionala indelningar som hänför sig till organiseringen av verksamheten vid verket.

Folktinget konstaterar att det tilltänkta samarbetsområdet för landskapet Mellersta Österbotten med Karleby har väckt frågor. I beredningen ingår inte en bedömning av språkliga och övriga konsekvenser av förslaget om att Karleby som enda tvåspråkig kommun ska ingå i Norra Finlands samarbetsområde. Även om samarbetsområdet inte utgör en sådan regional indelning som är anknuten till organiseringen av verksamheten anser Folktinget att dessa konsekvenser borde ha klarlagts i propositionen.

Enligt propositionen är Tillstånds- och tillsynsverket följaktligen tvåspråkigt i hela landet. Folktinget hänvisar till det viktiga i att verket i sin interna styrning främjar tillgodoseendet av språkliga rättigheter samt samarbetsstrukturer mellan landskapen, såsom mellan landskapen Mellersta Österbotten och Österbotten.

Folktinget föreslår att grundlagsutskottet beaktar följande i sitt utlåtande:

- **att förslaget om att Tillstånds- och tillsynsverket inte har separata regionala strukturer som definieras på författningsnivå bedöms utifrån bestämmelserna i 119 § 2 mom. och 122 § 1 mom. i grundlagen**
- **att utskottet förutsätter en bedömning av språkliga och övriga konsekvenser av förslaget om att landskapet Mellersta Österbotten med Karleby hänförs till Norra Finlands samarbetsområde. Ifall förslaget får negativa konsekvenser för tillgodoseendet av språkliga rättigheter eller tillgången till språklig service överlag är det nödvändigt att indelningen i samarbetsområden omprövas för landskapets del.**
- **att Tillstånds- och tillsynsverket i sin interna styrning främjar tillgodoseendet av språkliga rättigheter samt samarbetsstrukturer mellan landskapen, såsom mellan landskapen Mellersta Österbotten och Österbotten.**

4 § Organisationen

Enligt 4 § 5 mom. i lagförslaget finns en svensk enhet vid Tillstånds- och tillsynsverkets avdelning för småbarnspedagogik, utbildning och kultur. Enhetens placering i Vasa och dess uppgifter ingår i 2 § i förslaget till förordning av statsrådet, och behörighetsvillkoren gällande språk för tjänsterna vid enheten ingår i 8 §. Dessa behörighetsvillkor är utmärkta muntliga och skriftliga kunskaper i svenska och nöjaktiga muntliga och skriftliga kunskaper i finska.

Enligt specialmotiveringen är syftet att även framöver skapa en organisatorisk lösning, där vissa uppgifter inom undervisnings- och kulturväsendet organiseras på språklig grund vid en egen enhet för att upprätthålla den nuvarande nivån på språkliga och kulturella rättigheter. Därtill är avsikten att det för tjänsterna vid den svenska enheten föreskrivs sådana särskilda språkliga behörighetsvillkor som motsvarar de nuvarande.

Folktinget ser det som synnerligen motiverat att det finns en svensk enhet vid avdelningen för småbarnspedagogik, utbildning och kultur vid Tillstånds- och tillsynsverket och att enhetens uttryckliga uppgift är att handha vissa av avdelningens uppgifter på språklig grund. Det är följdriktigt att särskilda behörighetsvillkor gällande kunskaper i svenska och finska för enhetens tjänster utfärdas genom förordning av statsrådet. Det är därtill viktigt att den svenska enheten kan vara verksam i alla tvåspråkiga regioner för att trygga en tillräcklig rekryteringsgrund för kunnig, svenskspråkig personal.

Syftet med den svenska enheten är emellertid att stärka servicen för den svenskspråkiga befolkningen nationellt, och det är därför viktigt att lagen säkerställer enhetens oberoende ställning inom organisationen.

Med tanke på enhetens nationella uppgift föreslår Folktinget därför att det i 19 § i den föreslagna lagen skrivs in att enhetschefen för den svenska enheten utnämns av det styrande ministeriet på föredragning av generaldirektören, på motsvarande sätt som direktörer för verksamhetsenheter utnämns enligt 20 § i lagförslaget. Folktinget föreslår därtill att enhetens personal på motsvarande sätt som i verksamhetsenheter utnämns av generaldirektören på föredragning av den svenska enhetens chef, i stället för av avdelningschefen. Detta kan bättre trygga enhetens verksamhetsförutsättningar och efterlevnaden av de språkliga behörighetsvillkoren.

Folktinget understöder de föreslagna bestämmelserna med ovan nämnda tillägg i 19 § i lagförslaget gällande utnämning av enhetschef och personal.

Enligt 4 § 8 mom. i lagförslaget har Tillstånds- och tillsynsverket sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Tammerfors och ett verksamhetsställe i Tavastehus. Därtill har verket minst ett verksamhetsställe i varje samarbetsområde för social- och hälsovården. Dessutom kan verket ha andra arbetsställen. Om verksamheten indelas i regionala enheter ska indelningen baseras på landskapsindelningen. När verksamheten vid verket organiseras ska man se till att de språkliga rättigheterna tillgodoses.

Folktinget understryker att det är av central vikt att Tillstånds- och tillsynsverket har ett tillräckligt antal verksamhetsställen och arbetsställen med svenskkunnig personal inom de tvåspråkiga områdena i landet. Placeringen av verksamhetsställen och arbetsställen påverkar möjligheten att rekrytera svenskkunnig personal och har följaktligen en väsentlig betydelse för möjligheterna att tillgodose de språkliga rättigheterna. För att kunna trygga behovet av svenskspråkiga tjänster ska verksamhets- och arbetsställen vara förankrade inom de tvåspråkiga regionerna i Finland. Med stöd av lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner (728/2021) ska beslut om placering av statliga enheter och funktioner samt om tillgången till tjänster vid en enhet föregås av en bedömning av beslutets verkningar, vilket omfattar tillgodoseendet av språkliga rättigheter.

Eftersom verket är tvåspråkigt i hela landet konstaterar Folktinget det viktiga i att det finns tillräcklig beredskap även på nationell nivå att svara mot behovet av tjänster på båda nationalspråken.

Folktinget föreslår att grundlagsutskottet beaktar följande i sitt utlåtande:

- **att beslut om placering av Tillstånds- och tillsynsverkets verksamhetsställen och arbetsställen samt om tillgången till tjänster vid en enhet föregås av en bedömning av språkliga konsekvenser, som ges betydelse i beslutsfattandet med stöd av lagen om grunderna för tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner (728/2021).**
- **att verket inom sin verksamhet har tillräcklig beredskap även på nationell nivå att svara mot behovet av tjänster på båda nationalspråken.**

Lagförslaget om livskraftscentralerna

Enligt propositionen inrättas tio livskraftscentraler, av vilka fyra ska vara tvåspråkiga: livskraftscentralerna i Nyland, Sydvästra Finland, Sydöstra Finland och Österbotten.

23 § Serviceenhet för den språkliga minoriteten

Enligt 23 § 1 mom. i lagförslaget om livskraftscentralerna kan en livskraftscentral för skötseln av uppgifter som hör till dess verksamhetsområde ha en särskild enhet som betjänar regionens finsk- eller svenskspråkiga minoritet [...]

Folktinget hänvisar till grundlagen, som i 6 § 2 mom. erkänner behovet av positiv särbehandling. Språklagens 6 § 2 mom. har utfärdats med stöd av denna bestämmelse och syftar till möjligheten att *av särskilda skäl* inrätta enspråkiga enheter eller avdelningar hos en myndighet, om detta är ändamålsenligt för att tillgodose behoven hos den språkliga minoriteten inom ämbetsdistriktet. Exempel på enspråkiga enheter och avdelningar är Utbildningsstyrelsens enhet för uppgifter inom den svenskspråkiga utbildningen och småbarnspedagogiken samt svenska avdelningen vid Institutet för de inhemska språken. Den föreslagna svenska enheten vid Tillstånds- och tillsynsverkets avdelning för småbarnspedagogik, utbildning och kultur är också exempel på en sådan organisatorisk lösning som avses i språklagen.

I specialmotiveringen till 23 § hänvisas till 6 § 2 mom. i språklagen (423/2003), som anger att det av särskilda skäl kan inrättas enspråkiga enheter eller avdelningar för den språkliga minoriteten inom ämbetsdistriktet. Syftningen i specialmotiveringen till den föreslagna bestämmelsen i 23 § har emellertid utvidgats i förhållande till bestämmelsen i språklagen. Enligt specialmotiveringen är avsikten ”att enhetens serviceutbud också ska kunna omfatta service som tillhandahålls av flera eller alla uppgiftsgrupper vid centralen”.

Folktinget framhåller att syftet med den föreslagna bestämmelsen i 23 § följaktligen inte är att en enspråkig enhet vore en undantagslösning, utan i stället en organisationsmodell för myndigheternas verksamhet. I samband med den tidigare reformen av statens regionförvaltning konstaterade grundlagsexperten, professor Kaarlo Tuori i ett utlåtande till Folktinget: ”Att inrätta en enspråkig serviceenhet för språkminoritetens behov skulle leda till en problematisk segregering med tanke på den språkliga jämlikheten och inte heller ge några garantier för att språkgruppernas möjligheter att få tjänster på det egna språket tillgodoses enligt lika grunder och att en faktisk jämställdhet mellan språkgrupperna uppnås. En reform av statens regionförvaltning som bygger på särskilda svenskspråkiga serviceenheter måste därför

ses som problematisk med tanke på såväl grundlagens 17 § 2 mom. som 122 § 1 mom., som hänvisar till det.” (24.2.2009)

Överdirektör Mika Palosaari vid NTM-centralen i Österbotten tog likaså ställning till förslaget om en enspråkig enhet i sin presentation om tryggandet av språkliga rättigheter i regionförvaltningsreformen i januari 2024. Han konstaterade att om det under beredningen framkommer alternativa sätt att ordna tjänsterna bör man i enlighet med grundlagen välja det alternativ som bäst tillgodoser de språkliga rättigheterna. Han framhöll att behoven hos regionens kunder och intressenter som helhet inte tillgodoses av en enspråkig enhet, detta är inte heller förnuftigt med tanke på personalresurserna och vore svårt att genomföra i praktiken. Verksamheten ska således vara genuint tvåspråkig. (Mika Palosaaris presentation Kielellisten oikeuksien turvaaminen aluehallintouudistuksessa 5.1.2024)

Folktinget ber grundlagsutskottet beakta dessa ställningstaganden i sitt utlåtande och föreslår:

- **att <u>23 § 1 mom. i lagförslaget</u> om livskraftscentralerna ändras, så att en livskraftscentral för skötseln av uppgifter som hör till dess verksamhetsområde <u>av särskilda skäl</u> (tillägget understreckat) kan ha en (~~särskild~~) enhet som betjänar regionens finsk- eller svenskspråkiga minoritet [...]**

<u>Digitalisering och språkliga rättigheter</u>

Den primära kanalen för kommunikationen mellan myndigheter inom den offentliga förvaltningen och enskilda personer kommer enligt regeringsprogrammet (2023) att bli digitala tjänster. I propositionen anges bland annat att det finns behov av ett effektivt utnyttjande av digitaliseringen.

Folktinget hänvisar till grundlagsutskottets betänkande gällande regeringens berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen 2021, där utskottet har fastslagit att de skyldigheter som följer av språklagen måste beaktas när nya digitala tjänster och system skapas. Utskottet ser det som viktigt att de grundläggande språkliga rättigheterna beaktas redan i den inledande fasen av utvecklingen av tjänsterna och att de digitala tjänsterna utvecklas parallellt i olika språkversioner. (GrUB 5/2022 rd)

Nationalspråksstrategin uppställer som ett mål att digitaliseringen ska stödja tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna och tillgången till tjänster på båda nationalspråken. Nationalspråksstrategin fastslår att finansministeriet ansvarar för att utreda behovet av att uppdatera lagstiftningen om digitala tjänster så att den inkluderar språkperspektivet. (statsrådets publikationer 2021:87)

Statsrådet lämnade en redogörelse om Finlands digitala kompass till riksdagen år 2022. Enligt redogörelsen är en viktig aspekt när man utvecklar delaktigheten i det digitaliserade samhället att tjänster finns tillgängliga på båda nationalspråken och på andra språk i enlighet med principerna i nationalspråksstrategin (SRR 10/2022 rd).

Åbo Akademis institut för samhällsforskning har på uppdrag av justitieministeriet undersökt hur invånare i tvåspråkiga kommuner upplever att deras språkliga rättigheter tillgodoses bland annat i statliga elektroniska tjänster (Språkbarometern 2024, justitieministeriets publikationer

2025:8). Forskningsresultaten visar att var femte svenskspråkig person ansåg att statliga elektroniska tjänster inte fungerar bra på svenska. Den vanligaste orsaken till problem med offentliga digitala tjänster är att översättningarna till svenska är bristfälliga och att det saknas länkar till information på svenska. Det framkom även att chattbotarna oftast fungerar endast på finska (s. 62−64).

Folktinget hänvisar vidare till att det också i framtiden kommer att finnas personer som inte har digitala kunskaper eller i övrigt saknar möjligheter att använda digitala tjänster. Det är en central jämlikhetsprincip att var och en har rätt att välja om kommunikationen med myndigheterna sker via digitala tjänster eller via alternativa service- och kommunikationskanaler. Myndigheterna ska följaktligen tillhandahålla även alternativa service- och kommunikationskanaler jämlikt på finska och svenska. Det är viktigt att det också finns möjligheter till personliga besök vid myndigheternas verksamhetsställen, speciellt när det gäller personer som inte kan eller har möjlighet att använda digitala tjänster. Folktinget hänvisar utöver detta till det väsentliga i att finsk- och svenskspråkiga personer har en likvärdig tillgång till användarstöd för digitala tjänster på sitt eget språk.

Folktinget föreslår att grundlagsutskottet skriver in i sitt utlåtande:

- **att myndigheterna måste se till att de skyldigheter som följer av språklagen beaktas när nya digitala tjänster och system skapas och utvecklas, med hänvisning till GrUB 5/2022 rd**
- **att även alternativa service- och kommunikationskanaler samt användarstöd för digitala tjänster ska tillhandahållas jämlikt på finska och svenska i enlighet med språklagen och god förvaltning.**

Språkplanering inom myndigheterna

En utgångspunkt för reformen av statens regionförvaltning är att de språkliga rättigheterna ska tillgodoses. Propositionen beaktar de bestämmelser i språklagstiftningen som är relevanta för omstruktureringen av statens regionförvaltning på ett förtjänstfullt sätt. Därtill innehåller propositionen en mångsidig bedömning av konsekvenser för de språkliga rättigheterna.

Folktinget konstaterar att det emellertid ofta finns en diskrepans mellan språklagstiftningen och tillämpningen av denna. Myndigheterna personal är i en nyckelposition, och en tillräcklig tillgång på svenskkunnig personal är en förutsättning för att de språkliga rättigheterna ska kunna förverkligas i myndigheternas verksamhet. Enligt nationalspråksstrategin (2021:87) har de administrativa reformerna i landet dock lett till att de statliga myndigheternas majoritetsspråk är finska, vilket har försvagat svenska språkets ställning inom förvaltningen. Enligt nationalspråksstrategin kan de försämrade kunskaperna i svenska inom förvaltningen leda till situationer där en svenskspråkig person måste avstå från rätten att använda sitt eget språk hos myndigheterna.

Enligt Språkbarometern 2024 anser 25 procent av den svenskspråkiga majoriteten i tvåspråkiga kommuner att möjligheten att få statlig service på eget språk har försämrats de två senaste åren (justitieministeriets publikationer 2025:8). Enligt Folktinget torde orsaker till detta vara att myndigheterna inte alltid i tillräcklig utsträckning är medvetna om vad språklagstiftningen förutsätter och inte heller vidtar tillräckliga åtgärder för att säkerställa den språkliga servicen i verksamheten.

Folktinget hänvisar till detta och framhåller att myndigheterna när en tjänst utannonseras enligt behov ska kunna uppge att en framgångsrik skötsel av tjänsten förutsätter att sökanden har goda eller utmärkta kunskaper i svenska. Om det därtill förutsätts goda kunskaper i finska i stället för utmärkta kunskaper ökar möjligheterna för att personer med svenska som eget språk söker tjänster inom den offentliga förvaltningen. Det är viktigt att goda eller utmärkta kunskaper i svenska kan betraktas som en vägande merit i rekryteringsprocesser även när detta inte är ett formellt behörighetsvillkor.

Folktinget hänvisar vidare till 3 § i språkkunskapslagen (424/2003), som innebär att en myndighet som anställer tjänstemän eller annan personal ska förvissa sig om att den som anställs har sådana språkkunskaper som arbetsuppgifterna kräver. Denna bestämmelse beaktas i propositionen. I specialmotiveringen till 3 § anges att bestämmelsen baseras på 125 § i grundlagen, enligt vilken endast den som också i fråga om språkkunskaperna har tillräckliga förutsättningar att sköta tjänsteuppgifterna på behörigt sätt kan utnämnas till en tjänst.

I propositionen anges som ett mål i livskraftscentralernas verkställighetsfas att man utarbetar en gemensam kundservicemodell. Syftet är att modellen beaktar behovet av och tillhandahållandet av service i livskraftscentralernas alla tjänster, liksom de krav som hänför sig till tjänsterna, även på båda nationalspråken.

Folktinget understöder planerna på en gemensam kundservicemodell för livskrafts-centralernas alla tjänster och understryker det viktiga i att myndigheterna planerar verksamheten för att kunna trygga de språkliga rättigheterna även i praktiken. Folktinget föreslår därför att livskraftscentralerna går in för en systematisk språkplanering och en kontinuerlig uppföljning av hur de språkliga rättigheterna tillgodoses när den gemensamma kundservicemodellen planeras. Med språkplanering avser Folktinget att det finns strukturer inom myndigheterna för handläggningen av ärenden och för kundkontakter på svenska. Detta förutsätter tillräckliga ekonomiska och personella resurser för att de nya myndigheterna ska kunna erbjuda heltäckande service på både finska och svenska.

Genom språkplanering utnyttjas personalens språkkompetens effektivt och planmässigt, samtidigt som planeringen främjar myndigheternas förmåga att tillgodose enskilda personers språkliga rättigheter. Erfarenheter från till exempel skatteförvaltningen visar att god planering och systematik, även i språkligt hänseende, ökar myndigheternas samlade effektivitet och resultat. Exempel på språkplanering har tagits fram av Finlands Kommunförbund och Folktinget i publikationen *Stödmaterial för beredningen av de tvåspråkiga välfärdsområdena* (2021) i syfte att främja tillgodoseendet av språkliga rättigheter inom välfärdsområdena.

Varje myndighet ska inom sitt verksamhetsområde övervaka att språklagen följs enligt 36 § i lagen (423/2003). Det här förutsätter bland annat att myndigheten via sina processer och styrdokument systematiskt följer upp att de språkliga rättigheterna och den faktiska jämlikheten tillgodoses i praktiken, vilket är av stor vikt även vid omstruktureringar inom förvaltningen.

<u>Statsförvaltningens produktivitetsprogram</u>

Enligt propositionen ska statsförvaltningens produktivitetsprogram och dess behov av att anpassa sina omkostnader beaktas i reformen. Det anges att resursminskningen utgör en risk

när det gäller skötseln av uppgifterna och upprätthållandet av servicenivån och kvaliteten på tjänsterna samt de förbättringar som har uppställts som mål för reformen.

Professor Kaarlo Tuori har i ett utlåtande till Folktinget framhållit att ekonomiska synpunkter inte kan användas som argument för att ge avkall på förpliktelser som avser trygga lagstadgade språkliga rättigheter (13.2.2013). Rådet för bedömning av lagstiftningen har i sitt utlåtande om utkastet till regeringens proposition lyft upp frågan om vilka risker produktivitetsprogrammets inbesparingar kommer att förorsaka (13.11.2024).

Folktinget föreslår att grundlagsutskottet skriver in i sitt utlåtande:

- **att tillgodoseendet av de grundläggande språkliga rättigheterna ska beaktas i planeringen av myndigheternas verksamhet och förverkligas som en del av myndigheternas serviceprocesser. En förutsättning för detta är en systematisk språkplanering och kontinuerlig uppföljning av hur de språkliga rättigheterna tillgodoses i praktiken.**
- **att statsförvaltningens produktivitetsprogram eller andra krav på sparåtgärder inte får försämra finsk- och svenskspråkiga personers rätt till likvärdiga tjänster på sitt eget språk hos de nya myndigheterna.**

Helsingfors den 1 maj 2025

SVENSKA FINLANDS FOLKTING

Henrik Wickström
folktingsordförande

Christina Gestrin
folktingssekreterare

Mats Brandt
ordförande för
Folktingets förvaltningsutskott

Kristina Beijar
sakkunnig i förvaltningsärenden